

Et paradis for vragdykkere

Danmarks vrag

Tekst: Peter Symes
Undervandsfotos: René B. Andersen

WILLIAM LIONEL WYLLIE / NATIONAL MARITIME MUSEUM, GREENWICH, LONDON, CAIRO COLLECTION / WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

HMS Defence

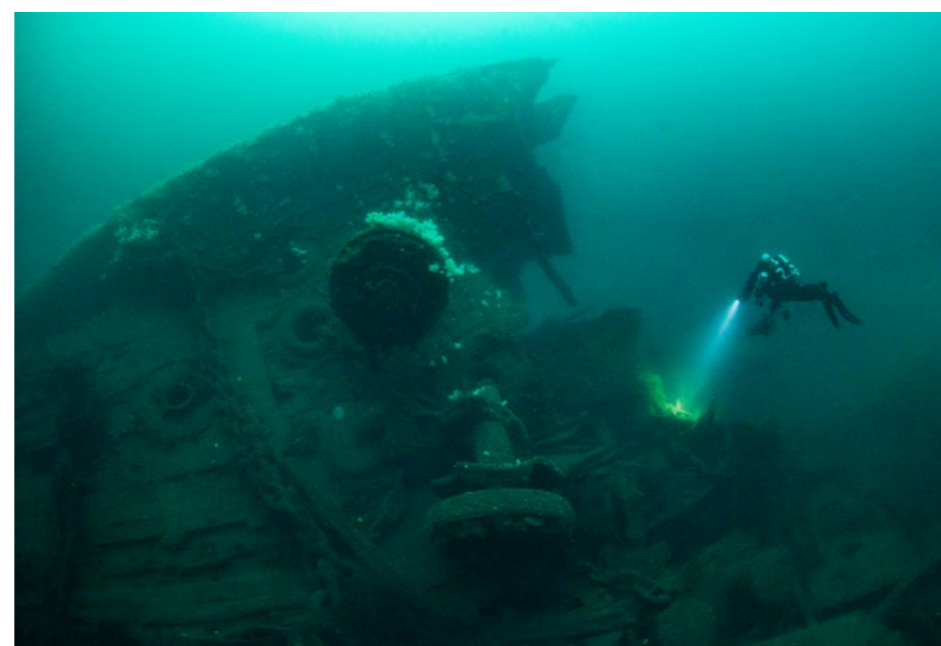
Den 31. maj 1916 blev den pansrede krydser HMS *Defence*, som er afbildet på maleriet ovenfor, sænket efter at være blevet beskudt af en tysk slagkrydser og fire dreadnoughts. To salver fra de tyske skibe detonerede hendes bagerste magasin og derefter

hendes sekundære magasiner. Skibet eksploderede, og alle ombordværende undtagen én mand omkom. Mellem 893 og 903 mænd blev dræbt og gik ned med skibet. Vraget er nu udpeget som beskyttet sømandsgrav. Trods sin voldsomme undergang er det fundet stort set intakt.

Vragene fra Slaget ved Jylland

Slaget ved Jylland var det største søslag nogensinde målt på tonnage og det eneste fuldskala slag mellem slagskibe under Første Verdenskrig. Storbritannien led

større tab og mistede flere skibe end Tyskland, men udfaldet var en strategisk succes for briterne, da det resulterede i en vellykket inddæmning af den tyske kejserlige flådes højhavsflåde. Af de 249 skibe, der deltog i Slaget ved Jylland, blev 25 sænket.

Slaget ved Jylland

Scener fra HMS *Defence*; Flaske på HMS *Defence* [herover]

SEA WAR MUSEUM JUTLAND

Sea War Museum

Thyborøn er en fiskerby på Jyllands nordkyst og hjemsted for Sea War Museum. Museet er enestående. Museets hovedfokus er søkrigsførelsen i Nordsøen under Første Verdenskrig, især Slaget ved Jylland. Besøg: Seawarmuseum.dk

I tilknytning til museet er der opført en mindepark for Slaget ved Jylland i klitterne ved havet. Besøg: Jutlandbattlememorial.com

Klik nedenfor for at se artikler om Slaget ved Jylland i X-Ray Mag

WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

HMS *Invincible*

Med en samlet længde på 567 fod (173 m) var *Invincible* betydeligt større end sine pansrede krydsere fra *Minotaur*-klassen, det førende skib i sin klasse af tre slagkrydsere. Under Slaget ved Jylland dukkede *Invincible* pludselig op som et oplagt mål for de tyske slagkrydsere *Lützow* og *Derfflinger*, som hver affyrede tre salver mod *Invincible* og sænkede hende på 90 sekunder. Magasinet midtskibs eksploderede, hvilket sprængte skibet i to, og 1.026 sømænd omkom. Vraget ligger på en sandbund i en dybde af 180 fod (55 m).

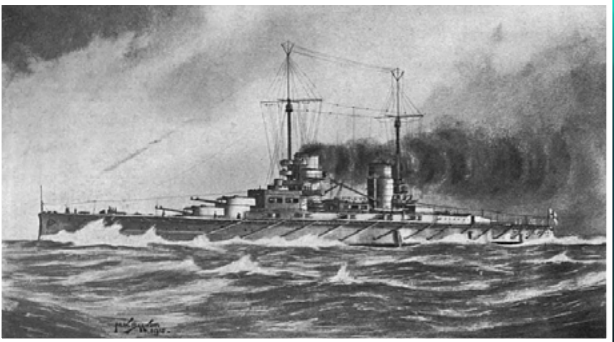
WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

HMS *Queen Mary*

HMS *Queen Mary* var det sidste slagkrydsere, der blev bygget af Royal Navy før første verdenskrig. Skibet forlod aldrig Nordsøen under krigen. Under Slaget ved Jylland angreb hun de tyske slagkrydsere SMS *Seydlitz* og SMS *Derfflinger*. En granat fra

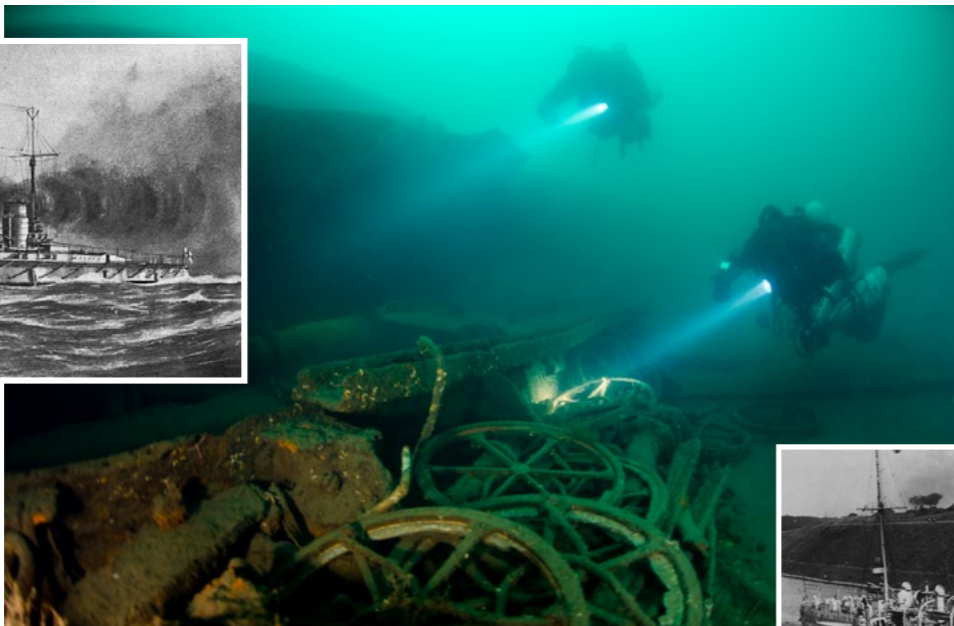
Derfflinger ramte til sidst forstavn og detonerede et eller begge forreste magasiner, hvilket brød skibet i to nær forstagen. En yderligere eksplosion, muligvis fra granater, der brød løs, rystede skibets agterende, da det begyndte at rulle rundt og synke – 1.266 besætningsmedlemmer omkom, og kun 18 overlevede. Den maksimale dybde er 57 m.

WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

SMS *Lützow*

Lützow var en tysk slagkrydsere, der var stærkt involveret i Slaget ved Jylland. Den var involveret i sænkningen af den britiske slagkrydsere HMS *Invincible* (se ovenfor) og tilskrives undertiden sænkningen af panserkrydsere HMS *Defence* (forrige side). Under slaget blev den hårdt beskadiget af tunge granater, der førte til oversvømmelse af forstavn, og den var i alvorlig fare for at kæntre. Som følge heraf var skibet ikke i stand til at vende tilbage til Tyskland. Besætningen blev evakueret, og skibet blev sænket af torpedoer affyret af et af eskortefartøjerne. Dybden på dens hvilested er 43 m.

WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

SMS *Frauenlob*

Frauenlob var kun lidt i kamp under Slaget ved Jylland, men i et af de kaotiske natlige slag, da de tyske styrker forsøgte at trække sig tilbage og vende hjem, blev *Frauenlob* ramt af en torpedo affyret af krydsere HMS *Southampton*, hvilket fik skibet til at kæntre og synke med tab af langt størstedelen af besætningen. Vraget står oprejst på havbunden og er stort set intakt. Maksimal dybde er 55 m.

WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

M36 "Den Omvendte"

M36 ligger i Langelandstrædet, som er den sydlige del af Det Store Bælte.

Den tyske ministryger fra 2. verdenskrig blev sænket af britiske Beaufighter-bombefly i 1945 og ligger nu på omkring 30 meters dybde ved kanten af den dybe skibsfartskanal. De ofte stærke strømme og den intense skibstrafik i nærheden gør dette til et af de mest udfordrende vragsdyk. På en god dag er det et af de mest imponerende vrage. Det er næsten 100 m langt og har stadig sine kanontårne, torpedorør og maskingeværer. Propellerne og roret er også imponerende. Det ligger på siden og er derfor kendt som "Den Omvendte".

WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

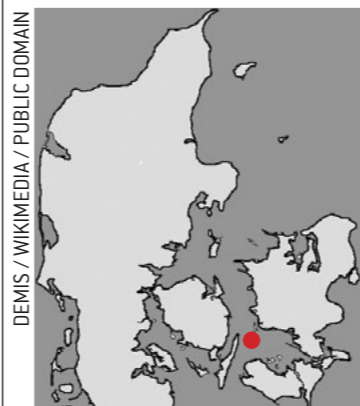
M575

M575

M575 er en anden tysk ministryger fra 2. verdenskrig, men ikke et krigsoffer som sådan. Den forliste i dårligt vejr den 2. marts 1945 efter at have taget vand ind, inden den nåede tilbage til Helsingør, en havn ved det smalleste sted i Øresund. Vraget ligger på bagbordssiden i 26 meters dybde, lige nord for Helsingborg. Sigtbarheden ved vraget varierer, og strømforholdene kan være stærke, da det ligger i strædet.

WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

M1108 "Dr Eichelbaum"

M1108 "Dr Eichelbaum"

M1108 "Dr Eichelbaum" var en bevæbnet trawler, et fiskerfartøj, der var ombygget til militærtjeneste. Omkring udbruddet af 2. verdenskrig begyndte skibet tjeneste i den tyske Kriegsmarines 11. ministrygningseskadre. Den 13. april 1940 blev det ramt af damperen S/S *Scandia* i Storebælt og sank hurtigt med tab af en sømand. Det træskibsførerhus, der ses på billedet nedenfor, er ikke længere

der, men resten af vraget er ret intakt og ligger oprejst på bunden. Foran stævnen ligger en lang bom, der var en del af minerydningsudstyret, nu udstrakt hen over havbunden. Lastrummet kan betrædes, men vær forsigtig på grund af det ophobede silt. Der er en plakette på dækket foran broen til minde om en dykker, der omkom inde i skibet. Delene bag broen har mange detaljer, herunder de nu tomme daviter, som stadig er på plads, dog uden redningsbåde. Dybden er 27 m. Strømforholdene er normalt ikke stærke i denne del af strædet.

WIKIMEDIA / PUBLIC DOMAIN

PETER SYMES

M1108 "Dr Eichelbaum"

OVENFOR: Artefakter fundet på "Dr Eichelbaum". I øverste højre hjørne er der en kasse med kodehjul til en Enigma-kodeapparat. Enigma var et tophemmeligt krypteringsapparat, der blev brugt af alle grene af det tyske militær under 2. verdenskrig. Tyskerne troede fejlagtigt, at Enigma-maskinen var så sikker, at selv de mest hemmelige meddelelser blev krypteret på denne maskine. Under krigen dekrypterede britiske kryptologer under ledelse af Alan Turing et stort antal meddelelser, der var krypteret på Enigma. De efterretninger, der blev indhentet fra denne kilde, som briterne gav kodenavnet "Ultra", var en væsentlig hjælp for de allieredes krigsindsats. Der er produceret flere film, dokudramaer og dokumentarfilm om disse begivenheder.

LOVEN OM FUND OG ARTEFAKTER

I modsætning til hvad mange tror, har et vrage, dets last og alle artefakter, der findes på eller omkring vraget, altid en ejer. Der findes ikke noget sådant som et ejerløst eller "forladt" vrage.

I den henseende findes der kun vrage, hvor ejeren ikke er kendt eller ikke umiddelbart kan identificeres, men i princippet er der altid nogen, der ejer dem. I nogle tilfælde er det et forsikringsselskab.

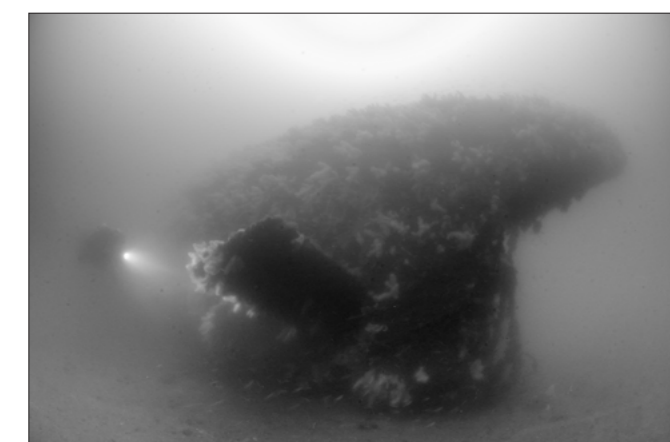
Indhent tilladelse: Hvis et vrage er yngre end 100 år, kan der ansøges om tilladelse til at optage "souvenirs" på Søfartsstyrelsens hjemmeside. Fundne artefakter må ikke sælges. Vrage og lokaliteter, der er over 100 år gamle, er beskyttet af "museumsloven", og artefakter må ikke optages. Dette gælder også løse eller løsrevne genstande, der ligger på havbunden.

U-251

U-251

Type VII-ubåde var den mest almindelige type tyske ubåde under 2. verdenskrig. Type VIIC var arbejdshesten i den tyske ubådsflåde, og der blev bestilt 568 eksemplarer mellem 1940 og 1945. U-251 blev sænket den 19. april 1945 i Kattegat af raketter og maskingeværlid fra otte britiske og norske Mosquito-fly, hvor 39 sømænd omkom. Fire overlevede. Vraget ligger sydøst for den danske ø Anholt. Ubåden ligger oprejst på havbunden i 35 meters dybde.

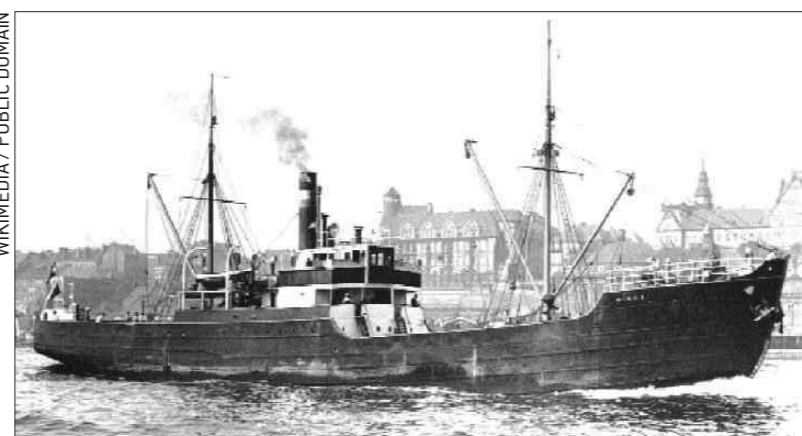
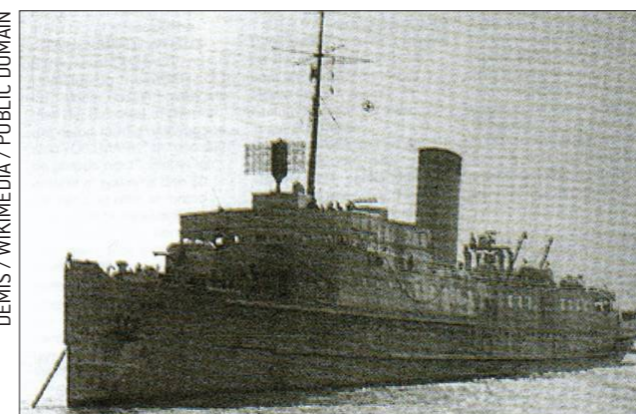
Kommandotårnet har tydelige skader fra kampen, ligesom fordækket. En luge er åben, ligesom et torpedorør, men det frarådes at gå ind i ubåden på grund af silt inde i ubåden. Propellerne er der stadig. Mange fisk, såsom torsk, samler sig normalt omkring vraget.

SS Ostmark

Et dampskib bygget i Frankrig i 1935 og oprindeligt kaldet *Côte d'Argent*, blev det rekvireret til tysk tjeneste under 2. verdenskrig, udstyret med kanoner og omdøbt til SS *Ostmark*. I 1943 fungerede det som minelægger. I begyndelsen af 1945 deltog det i evakueringen af flygtninge fra østfronten. Det blev sænket af britiske Halifax-bombefly den 21. april 1945, hvor 109 af de 240 besætningsmedlemmer omkom. Advarsel: Vraget indeholder tilsyneladende stadig en betydelig mængde ammunition. Dybden er 32 til 45 m.

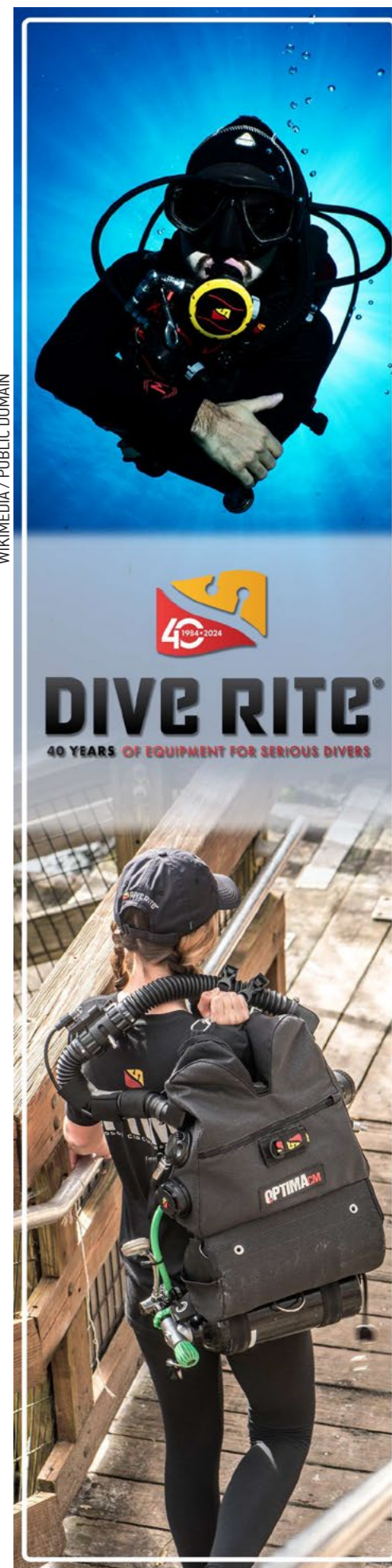
SS Ostmark

SS Hellfrid Bissmark

Minos (SS Hellfrid Bissmark)

Minos er et af de mest populære og mest besøgte skibsvrag. Det var et tysk dampskib, der i 1939 ramte en mine på vej fra den tyske havn Kiel til Malmø i Sverige med en last af nitrat. Skibsvraget er forholdsvis intakt, men dele af overbygningen er begyndt at forfalde og styrte sammen. Det er muligt at komme ind i lastrummet og maskinrummet. Dybden på stedet er 27 m, og der er normalt ikke stærk strøm.

DIVE RITE
40 YEARS OF EQUIPMENT FOR SERIOUS DIVERS

Det første slag om København, 2. april 1801. Maleri af John Thomas Serres. Byens tårne kan lige anes bag kanonsmoken.

Baggrund: Slagene og Københavns bombardement

Under den franske revolution og Napoleonskrigene i begyndelsen af 1800-tallet fandt to store søslag sted ud for København, der efterlod flere skibsvrag – nogle stadig med kanoner om bord – lige uden for byen og i ret lavt vand.

I begyndelsen af 1801, under de franske revolutionskrige, der satte Frankrig op mod Storbritannien, var Storbritanniens største fordel over Frankrig dets overlegne flåde. Den russiske tsar Paul, der var britisk allieret, dannede en væbnet neutralitetsalliance bestående af Danmark, Sverige, Preussen og Rusland for at håndhæve frihandel med Frankrig. Briterne anså alliancen for at være i Frankrigs interesse og en alvorlig trussel.

1801

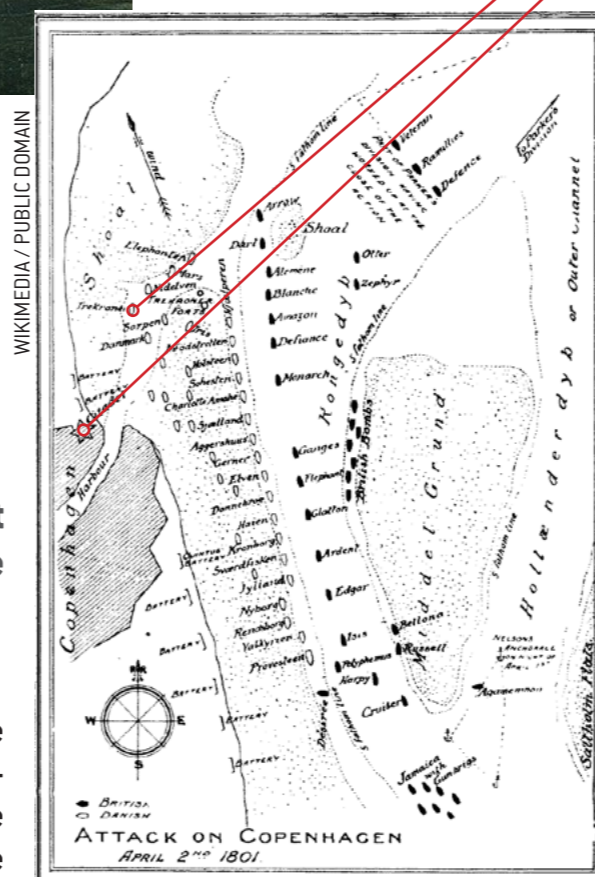
Det første slag, der blev udkæmpet den 2. april 1801, opstod på

grund af briternes frygt for, at den magtfulde danske flåde ville alliere sig med Frankrig. Da de britiske skibe nærmede sig København, hvor den danske flåde lå for anker, dannede flere danske skibe, der var stationeret i byens indsejling, en blokade. De fleste af de danske skibe var ikke søklare, men lå fortøjet langs kysten sammen med gamle skibe (skrog), der ikke længere var egnet til søs, men stadig var kraftigt bevæbnet, som en række flydende batterier foran byen ud for Amagers østkyst i Kongens Kanal (en sejlrende, der fører til havnen).

Den danske flåde forsvarede hovedstaden med disse skibe og bastioner på begge sider af havneindløbet. Til sidst vendte kampen afgørende til briternes fordel, da deres overlegne bestyknin g gjorde udslaget. Danskerne accepterede de britiske betingelser, da de hørte nyheden om den russiske tsars død, da det betød, at de kunne bryde deres bånd til Frankrig uden frygt for gengældelse fra Rusland.

Af de danske skibe, der deltog i slaget, var to sunket, et eksplo-

deret og tolv erobret. Da briterne ikke kunne undvære mandskab til at bemane de erobrede skibe, da de frygtede, at der ville komme flere slag, blev elleve af de erobrede skibe brændt. Dette skulle ikke blive afslutningen på den dansk-norske konflikt med briterne. I 1807 førte lignende omstændigheder til endnu et britisk angreb, det andet slag ved København.

1807

På trods af nederlaget og tabet af mange skibe i det første slag ved København i 1801 havde Danmark-Norge (som omfattede Jylland, Norge, Grønland, Slesvig-Holsten, Island og flere mindre territorier) stadig en betydelig flåde.

Stillet over for udsigten til, at Napoleon ville besejre Rusland og Preussen, hvilket ville føre til fransk kontrol over flåderne i Østersøen, følte briterne sig tvunget til at handle og forhindre den betydelige danske flåde i at gå over på fransk side. Selvom Danmark forholdt sig neutralt, var det under stærkt fransk pres for at stille sin flåde til rådighed for Napoleon. Storbritannien havde også værdifulde handelsinteresser i Østersøen, som var en vigtig kilde til forsyninger til flåden.

I begyndelsen af august 1807 nåede en britisk ekspeditionsstyrke bestående af mere end 400 krigsskibe og transportskibe med over 29.000 soldater danske

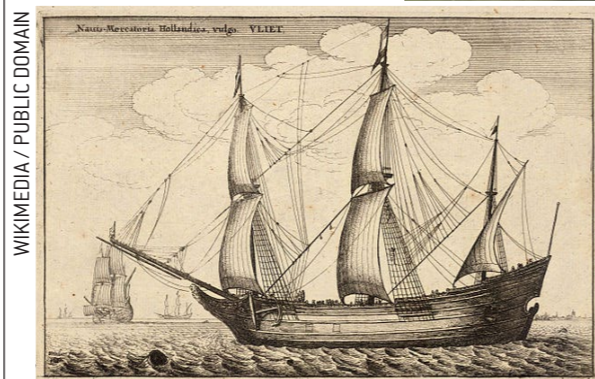
farvande og krævede, at danskerne overgav deres flåde til britisk kontrol. Danskerne nægtede, og fjendtlighederne begyndte.

Briterne landsatte en hær på Sjælland, som invaderede København, og den 2. september indledte de et voldsomt bombardement af byen, efter at den danske konge nægtede at overgive sin flåde. Bombardementet omfattede 300 Congreve-raketter, som forårsagede brande. På grund af evakueringen af civilbefolkningen var de normale brandbekæmpelsesforanstaltninger ineffektive, og over tusind bygninger brændte ned. Snart stod store dele af byen i flammer, og danskerne, der led store tab blandt civilbefolkningen, blev tvunget til at overgive sig den 7. september.

Danmark indvilligede i at overgive sin flåde og sine flådelagre. Til gengæld forpligtede briterne sig til at forlade København inden for seks uger. Den 21. oktober forlod den britiske flåde København og satte kurs mod Storbritannien. ◻

Fluyte Træ Vrag

Fluyte Træ Vrag (hollandsk fluyt)

Fluyt var et specialbygget fragtskib, der blev konstrueret af hollænderne i det 16. århundrede for at maksimere den disponible lasteplads. Det var billigt at bygge og kunne betjenes af en lille besætning. Skibet forliste sandsynligvis under Den Store Nordiske Krig (1700-1721) kun 2,5 km fra Helsingør Havn og det smalleste sted i Øresund. Vraget, der ligger på kun 16 meters dybde, blev først fundet i 1994. Det er sandsynligvis først kommet til syne i senere år og er nu i fare for at blive ødelagt og ædt af skibssorm.

Flydende flådebatteri under Slaget ved København. Maleri af Christian Mølsted [ovenfor].

Sværdfisken

Vraget er også kendt som "Kanonprammen". Det var en del af forsvarslinjen under slaget i 1801, og dets position er markeret på kortet på forrige side. Det var bevæbnet med 18 til 20 kanoner på 24 pund. Prammen blev kommanderet af sekundløjtnant SS *Sommerfeldt*, da den kom under beskydning fra HMS *Edgar* og HMS *Ganges*. Den brændte og sank nord for Flakfortet, en søfort på den kunstigt anlagte Ø Saltholmrev i Øresund mellem København og Saltholm. Vraget dukkede op igen efter opførelsen af Øresundsbroen og tunnelforbindelsen mellem København og Malmö i Sverige, som sandsynligvis forårsagede strømforhold og sandforskydninger.

Sværdfisken

Kanonvraget

Dette vrage ligger på kun 9-12 meters dybde, hvilket ofte er over springlaget. Derfor er det ofte om vinteren, hvor der er få planktonalger, at man får den bedste sigtbarhed. Trods sin placering i et travlt stræde blev vraget først lokaliseret i 2002. Vragets identitet er endnu ikke fastslået. Skibet

anslås at have været ca. 48 m langt, og på grund af de 16 store 12-14-punds jernkanoner, der nu ligger spredt omkring vraget, antog de svenske arkæologer, der fandt vraget, at det stammede fra det første slag ved København i 1801.

Ifølge danske marinarkeologer er der imidlertid ingen skibe fra dette slag, der vides at være forlist midt i Øresund. En anden teori går på, at det er fregatten *Charlotte*, der forliste i 1737 omtrent på dette sted, men dens længde menes at have været 36 til 40 meter, og den var bevæbnet med seks-punds kanoner, så det er sandsynligvis heller ikke hende.

EVERY DIVER SHOULD BE A MEMBER

- 24/7 Emergency Hotline
- Medical Information Line
- Access To Purchase DAN Dive Accident Insurance
- DAN *TravelAssist*® Benefits
- Online Safety Resources
- *Alert Diver*® Magazine
- Medical & Safety Consultations

DAN membership includes automatic enrollment in DAN *TravelAssist*® and this is only a brief description of the coverages available under that program. Refer to the DAN member benefit handbook for reductions, limitations, exclusions, definitions, and termination provisions. Coverage may vary by state or may not be available in all states. DAN membership alone does not provide coverage for costs of a dive accident; dive accident insurance must be purchased separately for each member.

JOIN TODAY
DAN.org/Join